

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ แผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมในเขตการศึกษา 6 ที่มีภูมิลำเนาและเรียนวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดต่างกัน" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมผลงาน การเขียนบทความ หนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดใกล้เคียงและสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องนี้มาเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ
3. วัฒนาการของช่างอุตสาหกรรมในประเทศไทย
4. แนวทางในการจัดแผนการเรียนวิชาชีพในสถานศึกษา
5. การเปรียบเทียบโครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษาของปวงชนถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาประเทศในทุกด้านทั้งกล่าว ต้องอาศัยกำลังของคนในชาติร่วมมือกัน หากกำลังคนมีคุณภาพและศักยภาพสูงจะทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ

คุณภาพการศึกษาของคนในชาติ จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่อายุยังน้อย นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต จึงควรได้รับการเอาใจใส่ให้ความรู้ในด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ อันจะเป็นผลให้ทรัพยากรบุคคลได้รับการพัฒนาให้มี

คุณภาพและสามารถนำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติในที่สุด

พนัส หันนาคินทร์ ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาและความพร้อมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในภาวะที่เข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว มีกำลังร่างกายแข็งแรง มีความเจริญทางสมองเกือบถึงขีดสุด และพร้อมที่จะเป็นกำลังของชาติในระยะอีกไม่นานนัก ดังนั้นการให้การศึกษาจึงควรมีการศึกษาที่มุ่งจัดให้นักเรียนได้ศึกษาทั้งวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นรากฐานในการประกอบอาชีพตามควรแก่ศักยภาพ¹

นอกจากนี้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรได้รับการฝึกให้มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ในการทำงาน ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้จริง อันจะช่วยสร้างความมั่นใจและความสนใจในการประกอบอาชีพ ดังที่ จอห์น อี. ทอมป์สัน (John E. Thompson) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า

การศึกษาวินิจฉัยในระดับมัธยมศึกษา เป็นเรื่องของการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนคานการอาชีพ ฝึกหาความรู้ชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง²

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นว่าสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนากำลังคนในชาติ โดยรัฐหันมาให้ความสนใจและความสำคัญของการให้การศึกษาในสถานวิชาชีพ โดยไม่มุ่งให้นักเรียนมีเพียงความรู้ในวิชาสามัญเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมและพัฒนาความรู้ เจตคติและทักษะคานการงานและวิชาชีพด้วย ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ในหมวดที่ 3 ข้อที่ 36 เกี่ยวกับระบบการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า

¹พนัส หันนาคินทร์, การมัธยมศึกษา (พิมพ์: ๑๓: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ, 2521), หน้า 93-94.

²John E. Thompson, Foundations of Vocational Education (New York: Prentice-Hall International, 1973), p.97.

การศึกษาวชิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง อย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง การจัดการศึกษาอาจจัดรวมอยู่กับ โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป หรือจัดเป็นเอกเทศโดยเน้นการฝึกทักษะในระดับถึงฝีมือและระดับฝีมือ³

ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้ง ด้านวิชาการและวิชาชีพไปพร้อม ๆ กัน กรมสามัญศึกษาได้จัดขยายแผนการเรียนให้ กว้างขวางขึ้น เพื่อสนองต่อสภาพและความต้องการของสังคม โดยนำเอากลุ่มวิชาชีพมา บรรจุเข้าไว้ในหลักสูตร ทำให้นักเรียนในวัยที่สนใจจะศึกษาด้านวิชาชีพ มีแนวทางใน การศึกษาที่กว้างขวางขึ้น การศึกษาวชิชาชีพของนักเรียนในวัยนี้จัดเป็น 2 รูปแบบ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบและ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพอยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา สถานศึกษาเหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน ที่ตนรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น เพื่อความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาเป็นแนวทาง เดียวกันและให้เกิดความสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2. การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ

ในปัจจุบันเยาวชนและประชาชนทั่วไปมีความนิยมและสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อ ทางด้านอาชีวศึกษามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเพิ่มของ ประชาชนและการขยายตัวของมหาวิทยาลัยทำได้น้อยมาก ทำให้ประชาชนทั่ว ๆ ไป มองเห็นคุณค่าของการศึกษาวชิชาชีพที่ช่วยให้เขามีงานทำหรือประกอบอาชีพได้ผลดีขึ้น

³วสันต์ ชีรานุรักษ์, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพฯ- มหานคร: สำนักพิมพ์ชีรานุรักษ์, 2520), หน้า 6.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านอกอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ⁴ กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาวิชาชีพตั้งนั้น การจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา (Vocational Education) ซึ่งจะมีบทบาทมากในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้พยายามปูพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อชั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรได้วางแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้เครื่องมือ การปฏิบัติงานและคุณภาพของงาน⁵

ในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ สามารถจัดได้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน วิเวก ปางพุฒิพงศ์⁶ ได้จัดแยกไว้ดังนี้

การศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียน

1. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรประถมศึกษา

จุดประสงค์เพื่อให้มีนิสัยรักการทำงาน แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ความเป็นอยู่ได้ดีขึ้น โดยนำความรู้ในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวัน นักเรียนในระดับนี้อยู่ในภาวะที่ไม่พร้อมทั้งทางกาย สมองและอายุที่จะประกอบอาชีพ วิชาชีพที่เรียนจึงเรียกว่าวิชาการงาน ไม่ถึงกับเป็นวิชาชีพ การศึกษาในระดับนี้เป็น การเริ่มพัฒนานิสัยรักการทำงานของนักเรียน

2. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

จุดประสงค์เพื่อให้เกิดอุปนิสัยรักการทำงาน นักเรียนในระดับนี้ อยู่ในภาวะที่สามารถจะค้นพบความถนัดของตนเอง นักเรียนจะเริ่มใฝ่ใจรักการทำงาน

⁴ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมอาชีวศึกษา, การศึกษาวิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร: กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 9.

⁵เป็รื่อง กิจวัตรนี้, "ข้อคิดและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต" ครูปริทัศน์ 9 (กุมภาพันธ์ 2527): 62.

⁶วิเวก ปางพุฒิพงศ์, "การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายในกรมอาชีวศึกษา" ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (กรมวิชาการ, 2523), หน้า 8-10.

โดยเลือกเรียนวิชาการทำงานเพื่อเป็นพื้นฐานอาชีพตามความถนัดและความสามารถ วิชา
ในระดับนี้จึงยังคงเรียกวิชาการทำงานเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับนี้มุ่ง
พัฒนาความพร้อมของนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาชีพในระดับสูงขึ้น

3. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

กำหนดจุดหมายให้จบในตัว หากไม่ศึกษาต่อก็พอจะมีความรู้
ความสามารถประกอบหน้าที่การงานได้ จึงกำหนดให้เรียนวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของ
หลักสูตร มีทั้งภาคบังคับและเลือก

ดังนั้นนักเรียนที่เรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนี้อาจเลือก
เรียนวิชาชีพได้ตามที่ตนถนัด หรือเป็นประโยชน์ในการไปเริ่มประกอบอาชีพ หากไม่ศึกษา
ต่อ และอาจเลือกเรียนมากน่อยตามที่ต้องการไว้

4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นสำหรับการศึกษาวิชาชีพสาขาต่าง ๆ โดย
เฉพาะกำหนดหลักสูตรการศึกษาไว้ประมาณ 3 ปี มีความมุ่งหมายชัดเจน เช่นในประเภท
ช่างอุตสาหกรรมก็มุ่งให้ออกไปเป็นช่างฝีมือ เช่น ช่างไฟฟ้า และธุรกิจ ก็มุ่งให้ออกไป
เป็นพนักงาน ทักษะ เป็นเลขานุการ เป็นพนักงานขาย หรือเดินตลาด เป็นต้น ในสาขา
เกษตรกรรมก็มุ่งให้มีความรู้ มีฝีมือในทางอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพทางเกษตร
ได้เป็นอย่างดี ในสาขาคหกรรมก็มุ่งจะให้ออกไปเป็นช่างฝีมือ เรื่องตัดเย็บเสื้อผ้า
ประกอบอาหาร หรือแม่บ้านที่ดี เป็นต้น

5. หลักสูตรระดับที่สูงกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จุดประสงค์เพื่อให้ประกอบอาชีพในระดับสูงขึ้น เช่น ช่างเทคนิค
วิศวกรหรือเทียบเท่าการศึกษาระดับนี้มุ่งผลิตกำลังคนในระดับช่างเทคนิค (Technician)
หรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า

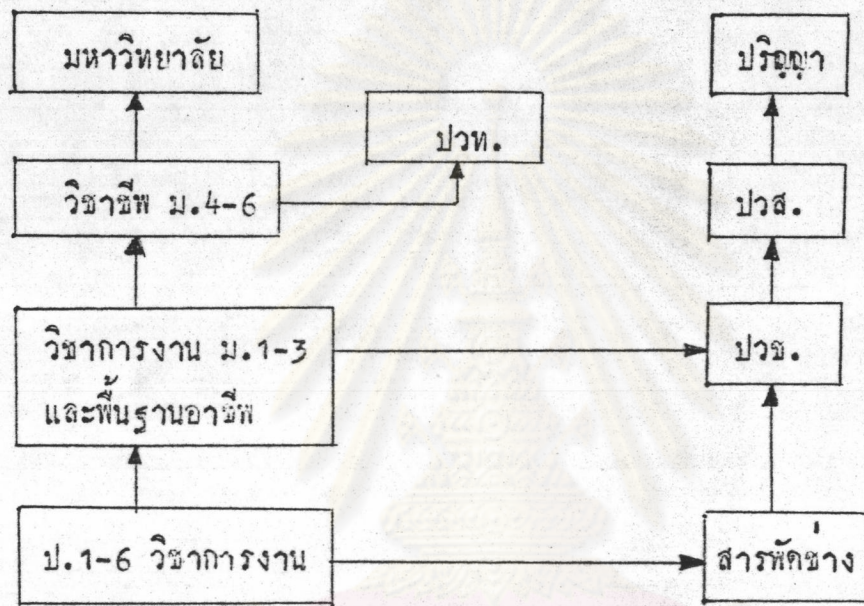
การศึกษาวิชาชีพนอกระบบโรงเรียน

จุดประสงค์เพื่อเสริมวิชาชีพ ให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสได้ฝึกทักษะ
ในวิชาชีพเฉพาะอย่างตามความถนัดและความสามารถและสอดคล้องกับความต้องการ
ของท้องถิ่น ผู้เรียนในระดับนี้มีความพร้อมทั้งภาวะทางกาย ทางสมอง และอายุ วิชาที่

เปิดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดสอนในสถานฝึกวิชาชีพ ในสถานประกอบต่าง ๆ ตลอดจนการบริการของหน่วยฝึกวิชาชีพเคลื่อนที่ ซึ่งเข้าถึงถิ่นที่อยู่ของประชาชน การศึกษาประเภทนี้มุ่งฝึกเสริมอาชีพให้แก่ผู้เรียนทุกระดับ ดังนั้นการศึกษานอกระบบจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับการศึกษาวิชาชีพทุกระดับ ตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงการศึกษาวิชาชีพทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

หมายเหตุ "ฝึกอาชีพ" รวมถึงฝึกอาชีพระยะสั้นจากแหล่งธุรกิจ อุตสาหกรรม และสถานประกอบการในท้องถิ่นและสถาบันอื่น ๆ ที่ฝึกอบรมวิชาระยะสั้น

จากแผนภูมิ สามารถสรุประดับการศึกษาของการจัดการศึกษาวิชาชีพทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้ดังนี้

1. ระดับวุฒิมัธยมศึกษา (หลักสูตรระยะสั้น) เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อผลิตคนงานระดับกึ่งฝีมือและพัฒนาฝีมือแรงงาน การฝึกอบรมอาจจะใช้ระยะเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงเป็นการฝึกอบรมง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน บางหลักสูตรใช้เวลา 3 เดือนครึ่ง บางหลักสูตรใช้ระยะเวลา 9-15 เดือน หลักสูตรระดับวุฒิมัธยมมักจะกำหนดพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะฝึกอบรมว่าจะต้องไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และก็มีหลายหลักสูตรว่ามีผู้สมัครต้องมีพื้นฐาน

ความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3 หรือ ม.ศ.3) หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถประกอบอาชีพได้เอง

2. ระดับ ปวช. หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลา 3 ปี รั้บผู้ที่มีพื้นฐานความรู้อย่างต่ำชั้น ม.3 ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับนี้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับ ปวส. หรือทำงาน

3. ระดับ ปวท. หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค เป็นหลักสูตรที่กรมอาชีวศึกษาจัดขึ้นสำหรับผู้สำเร็จชั้น ม.ศ.5, ม.6 โดยเฉพาะหลักสูตรนี้ใช้เวลาเรียน 2 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ในระดับช่างฝีมือ

4. ระดับ ปวช. 1 ปี เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จชั้น ม.ศ.5, ม.6 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้หลักสูตร โครงการมัธยมศึกษาแบบประสม ระยะเวลาที่ใช้เรียนระดับนี้ 1 ปี แต่โดยหลักปฏิบัติผู้เข้าเรียนมักใช้เวลา 1 ปีครึ่ง ทั้งนี้เพราะต้องใช้เวลาเพิ่มเติมอีกครึ่งปี ในการเรียนวิชาพื้นฐานทางวิชาชีพ เมื่อสำเร็จแล้วจะมีความรู้ความสามารถในการทำงานหรือศึกษาต่อในระดับ ปวส. ได้ หลักสูตรนี้กรมอาชีวศึกษาได้จัดทำขึ้นในวิทยาลัยต่าง ๆ บางแห่งเท่านั้น

5. ระดับ ปวส. หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตรที่ใช้เวลาเรียน 2 ปี ต่อจากระดับ ปวช. ผู้สำเร็จระดับนี้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อระดับ ปม. หรือระดับปริญญาและทำงานได้

6. ระดับ ปม. หรือประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรที่ผู้จะเข้าเรียนได้ต้องสำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. มาก่อน สถาบันที่เปิดสอนได้แก่สถานศึกษาบางแห่งในสังกัดกรมอาชีวศึกษาเท่านั้น ส่วนวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้เปิดสอนหลักสูตรระดับ ปม. ควบคู่กับหลักสูตรระดับ ปวส. เช่นที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา หลักสูตรระดับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตครูสายอาชีวศึกษา

7. ระดับปริญญา เป็นหลักสูตรที่ต่อจากรดับ ปวส. ใช้เวลาศึกษา 2 ปี วุฒิการศึกษาที่ได้รับขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่ศึกษา⁷

⁷ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา, การศึกษาวชิวิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร. กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 1-2.

ในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในนักเรียนแต่ละระดับนั้น การจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอนจำเป็นต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่ง เป็รื่อง กิจรัตน์⁸
 ได้เสนอแนวทางการจัดไว้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

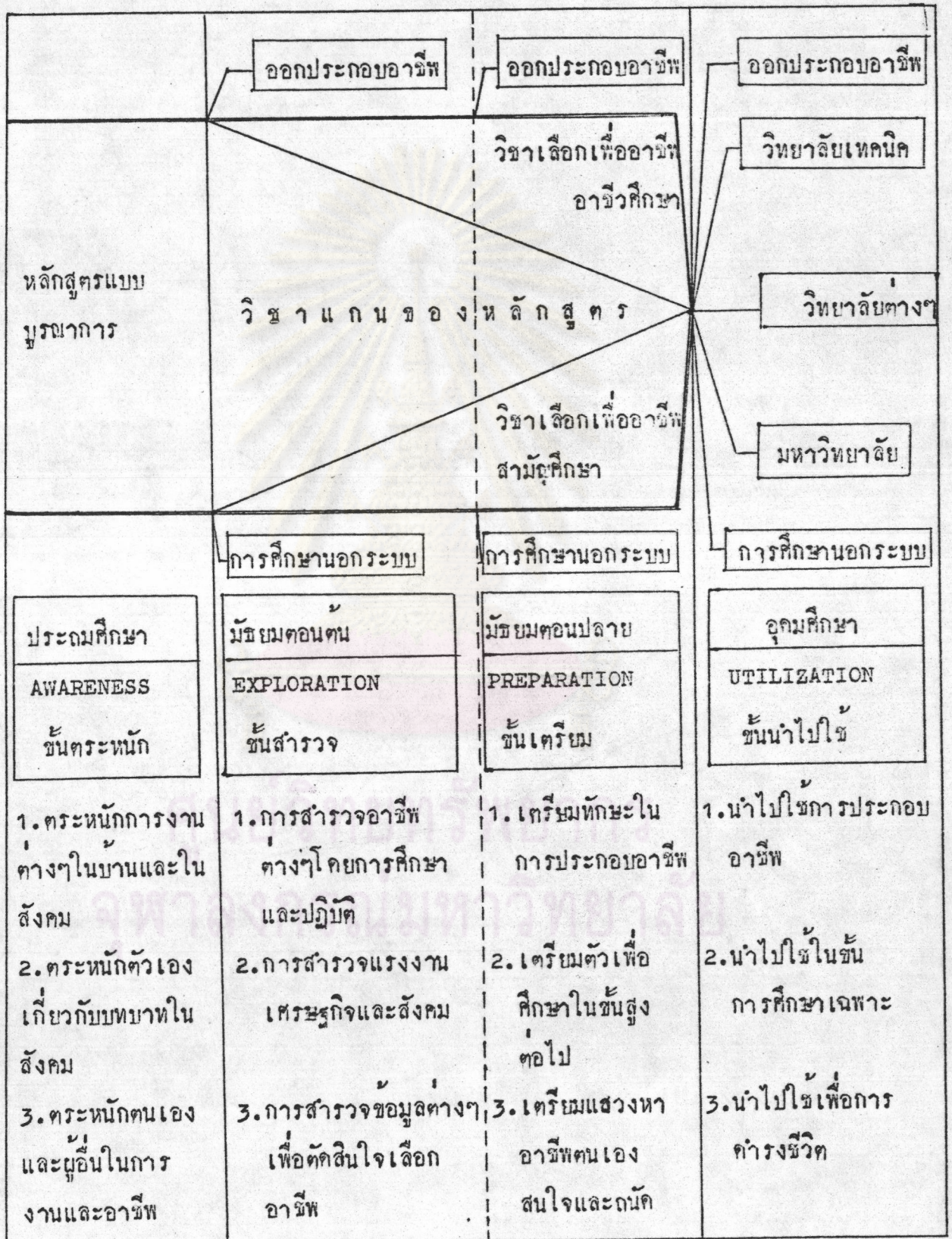

ศูนย์วิทยพัรพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸เป็รื่อง กิจรัตน์, "ข้อคิดและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต" คุรุปริทัศน์
 9 (กุมภาพันธ์ 2525): 63-65.

แผนภูมิการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career Education Model)

จากแผนภูมิการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ซึ่งได้แบ่งการจัดกิจกรรมของนักเรียนแต่ละวัยออกเป็นชั้นๆ พอสรุปได้ดังนี้

ชั้นประถม (อนุบาล - ป.6)

ชั้นนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดและตระหนักตนเองการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาที่มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรม เนื้อหาวิชาต้องมีลักษณะเป็นบูรณาการ การจัดกิจกรรมควรส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติงานในเชิงเล่น ครูจะให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักตัวเองกับชีวิตจริงๆ ในสังคม
2. ความสนใจ กิจกรรมที่จัดขึ้น จะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมของคนในสังคม กิจกรรมในชั้นนี้ต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ชอบทำและความเป็นไปได้ ที่จะก่อให้เกิดอาชีพ เพื่อพัฒนาความสนใจและเจตคติเกี่ยวกับอาชีพให้ เกิดแก่ผู้เรียน
3. บทบาทในอาชีพ การจัดกิจกรรมในระดับนี้และชั้นนี้ ควรจะช่วยให้เด็กเริ่มมีความเข้าใจในบทบาทของอาชีพ แต่ละแขนงโดยเริ่มการวิเคราะห์แยกชนิดต่างๆ ของงานแต่ละอาชีพว่าจะมีอะไรบ้าง โดยอาจจะยึดถือหลักเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์และได้รับการบริการจากสังคมซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กมองเห็นบทบาทในอาชีพแต่ละแขนง และเป็นผลให้นักเรียนตระหนักตัวเองกับอาชีพต่างๆ ในสังคม
4. วัดความสามารถของตัวเอง การจัดกิจกรรมในระดับนี้ควรช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาความสามารถของตนเองโดยวัดตนเอง เพื่อเป็นการตรวจสอบความสนใจและความสามารถอันเป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น การจัดกิจกรรมควรยึดหยุ่นให้เด็กมีโอกาสได้แสดงความสามารถความสนใจ การคิดแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในตัวเองยิ่งขึ้น
5. กลุ่มแขนงอาชีพ นักเรียนมีความคุ้นเคยกับอาชีพต่างๆ และรู้ขอบข่ายของแต่ละอาชีพในสังคม ได้ฝึกปฏิบัติงานในร้านอาชีพที่ตนสนใจ และทราบความสนใจของตนเอง อันเป็นการปูพื้นฐานในร้านทักษะทางอาชีพ

6. ความเข้าใจและพัฒนาอาชีพ จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม ระดับนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักตัวเองให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ในด้านความสนใจ นักเรียนจะคุ้นเคยและเข้าใจองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของตนและอาชีพ เป็นผลให้ผู้เรียนเริ่มมีเจตคติและความสนใจในอาชีพต่างๆ

ขั้นสำรวจ (ม.1 - ม. 3)

ขั้นนี้เป็นขั้นการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจสมรรถภาพของตนเอง การจัดประสบการณ์ควรอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1. กิจกรรมปฏิบัติ กิจกรรมควรจะไม่หยุดนิ่งไม่ตายตัว ครูต้องมีบทบาทในการวางแผนจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเลือกหาแนวทางที่ตนเองชอบและถนัด กิจกรรมต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริงๆ ในสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจความสนใจในอาชีพต่างๆ

2. การวางแผนอาชีพ ระดับนี้กิจกรรมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความคิดรวบยอดในขณะปฏิบัติงานกับการศึกษาสภาพจริงๆ ในสังคม ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและกำลังคน รวมทั้งได้ศึกษาแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นกิจกรรมเน้นถึงความสำคัญของการศึกษากับอาชีพที่จะช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

3. การตัดสินใจ การกำหนดและศึกษามหุบาทของอาชีพต่างๆ จะเป็นแนวทางในการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ หรือศึกษาในขั้นต่อไป ผู้เรียนต้องการตัดสินใจเพื่อการเลือกอาชีพที่แน่นอนให้แก่ตนเอง

ขั้นเตรียม (ม.4 - ม.6 หรือ ปวช.)

ขั้นนี้เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้มีสมรรถภาพเฉพาะอย่างการจัดกิจกรรมนี้ควรอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาระดับนี้เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งนักเรียนจะสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการศึกษาเพื่ออาชีพที่ตนเองสนใจและถนัดที่สุดการจัดการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา (Vocational Education) มีบทบาทมากในระดับนี้ อันเป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิต และขั้นของการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพจะแบ่งแยกไปตามสมรรถภาพของผู้เรียนดังนี้

1. การเตรียมตัวเรียนในสายสามัญ

นักเรียนเลือกเรียนสายนี้ เพราะว่าตัวเองได้ตระหนักและสำรวจว่ามีความสนใจและถนัดโดยไปลองฟังสมรรถภาพมาตั้งแต่เด็กๆ การจัดกิจกรรมก็ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่แน่นอนซึ่งเป็นการเตรียมตัวการศึกษาเพื่ออาชีพเฉพาะอย่างลึกซึ้งลงไปในระดับอุดมศึกษา อันเป็นแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคตที่แน่นอนได้

2. การเตรียมตัวเรียนในสายอาชีวศึกษา

สายอาชีพจะช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพที่จะประกอบอาชีพหรือสมัครหางานทำได้ทันที และผู้เรียนจะสามารถเรียนในระดับอุดมศึกษา ได้ถ้ามีโอกาสกิจกรรมที่จัดขึ้นควรอยู่ในลักษณะปฏิบัติจริงๆ และจำนวนงานหรือเวลาภาคปฏิบัติจะมากกว่าภาคทฤษฎี ซึ่งมีจุดหมายเพื่อฝึกความชำนาญงานทางด้านอาชีวศึกษา

3. การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ

ส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา จะเป็นการเตรียมตัวเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ ความสามารถไปประกอบอาชีพ ถ้าผู้เรียนไม่สามารถจะเรียนในชั้นสูงต่อไปได้ นักเรียนควรจะเรียนรู้แนวทางในการสมัครหางานทำ ครู ผู้สอน และครูแนะแนวควรจะมีบทบาทมากขึ้นในชั้นนี้ ที่นักเรียนควรเตรียมพร้อมไปประกอบอาชีพได้ ถ้าตนเองไม่มีโอกาสได้เรียนชั้นสูงต่อไป

ส่วนการเรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนระดับวิชาชีพ (Professional) และ ระดับช่างเทคนิค (Technician) ให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาอาชีพเป็นอย่างมาก จึงได้มีการกำหนดนโยบายและดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีพไว้ในการศึกษาของชาติในทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้มีกำลังคนในการตอบสนองการเจริญของประเทศชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3. วิวัฒนาการของช่างอุตสาหกรรมในประเทศไทย

ช่างอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งยังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง และได้มีการริเริ่มดำเนินการกันอย่างต่อเนื่อง ดังที่อนุกรรมการ

เอกสารแนบ⁹ของกรมอาชีวศึกษา และคุณทองเคื่อน พิศาลบุตร¹⁰ ได้กล่าวถึงความ
เป็นมาของช่างอุตสาหกรรมในประเทศไทยพอสรุปได้ดังนี้

ในปีพ.ศ. 2411 นับได้ว่าเป็นปีที่มีการจัดการศึกษาทางช่างอุตสาหกรรมอย่าง
เป็นทางการขึ้นในประเทศไทย โดยพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ได้จัดทำโครงการจัดการศึกษา
พิเศษ หลุดเกล้าถวายแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยใช้ชื่อว่า Industrial
School เพื่อสั่งสอนให้ประชาชนที่เพียวแคว่รื้อนไปมาโดยไม่มีหลักแหล่ง ได้มีความ
รู้ ความสามารถในการทํามาหาเลี้ยงชีพได้ ช่างต่างๆ ที่ทำการเปิดสอนในสมัยนั้น ได้แก่
ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างทาสี ทำอิฐ ก่อเรือน ปลูกบ้าน ช่างฟอกหนัง และ เย็บหนัง ขอบเขต
ของการสอนสมัยนั้นคือ สอนให้เป็นช่างที่มีความชำนาญ ให้สามารถจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ของ
นักเรียน และสามารถจัดทำบัญชีได้

ในปีพ.ศ. 2475 การศึกษาวิชาช่างอุตสาหกรรมได้เจริญขึ้นเพราะก่อนหน้านั้น
ประเทศไทยเราได้มีการสร้างทางรถไฟ มีการใช้เรือกลไฟ ใช้ไฟฟ้า และน้ำประปา มี
การก่อสร้างสะพานปฐมพระบรมราชานุสรณ์ เป็นต้น ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีพ
ช่างกลขึ้น โดยคณะนายทหารเรือ รับนักเรียนที่จบ ป.3 เข้าเรียนตามหลักสูตร 2 ปี
โดยเรียนภาคทฤษฎีที่โรงเรียน แล้วฝึกปฏิบัติที่กรมอุทการเรือทุกวัน

ในปีพ.ศ. 2477 ได้ย้ายโรงเรียนไปเปิดสอนที่ปากคลองตลาด และในปีพ.ศ.
2478 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนมัธยมอาชีพช่างกล รับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 4
เข้าเรียนตามหลักสูตร 2 ปี โดยเปิดสอน ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องจักรไอน้ำ
และเขียนแบบช่างกล

ในปีพ.ศ. 2480 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ตามแผนการศึกษาชาติ 2479
โดยรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาตามหลักสูตร 3 ปี

ในปีพ.ศ. 2482 ได้ปรับปรุงใหม่เป็นพิเศษเพื่อให้ทันสมัย ตามแบบอย่างของ

⁹อนุกรรมการเอกสารแนบ, กรมอาชีวศึกษา, แนวทางการศึกษาคือวิชาชีพ
ปีการศึกษา 2522, หน้า 123-125.

¹⁰ทองเคื่อน พิศาลบุตร, ประวัติการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
สารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มปป), หน้า 269-270.

ประเทศเยอรมันนี้ และขยายโรงเรียนมาตั้งที่หน้ากรีฑาสถานแห่งชาติ คือโรงเรียนช่างกลปทุมวัน เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนวิชาการก่อสร้างซึ่งเป็นช่างแขนงหนึ่งของช่างอุตสาหกรรมนั้น ได้เริ่มสอนที่โรงเรียนเพาะช่าง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2474 คือได้เปิดสอนช่างแบบแปลนชั้น และที่เขตพญาไท ก็ได้เปิดสอนแผนกช่างรับเหมาก่อสร้างในโรงเรียนเพาะช่าง แผนกก่อสร้างโดยให้นักเรียนได้ฝึกงานก่อสร้างจริงๆ

ส่วนในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น การศึกษาวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมก็ได้เกิดขึ้นและพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เช่นเดียวกันโดยเรียกชื่อ แผนการเรียนวิชาอาชีพว่ามัธยมวิสามัญ ซึ่งพอจะกล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษาวิชาดังกล่าวได้ดังนี้

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับวิชาช่างอุตสาหกรรมไว้ว่า

โรงเรียนสามัญศึกษา จัดสอนตั้งแต่ชั้นประถม 1-4 มัธยม 1-4 และมัธยมปลาย 5-8 และให้ตั้งโรงเรียนวิสามัญศึกษาให้พอรับสามัญศึกษาทุกระดับที่สุดประโยค โดยจัดสอนให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ เช่น กลติกรรม หัตถกรรม พืชยกรรม เพื่อเป็นพื้นความรู้สำหรับประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมต่างๆ¹¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 การจัดการศึกษาวิชาชีพได้เริ่มบรรจุไว้ในลักษณะของการเป็นวิชาเลือกในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ โดยกำหนดให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาการฝีมือและการทำงาน สำหรับนักเรียนชาย วิชาการฝีมือได้แก่ การจักสาน การทำเครื่องเล่นและเครื่องใช้ วิชาการงานได้แก่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การช่างไม้เบื้องต้น และการงานอื่นๆ สำหรับนักเรียนหญิง วิชาการฝีมือได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การจักสาน และการทำเครื่องเล่นเครื่องใช้ วิชาการงานได้แก่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ และการงานอื่นๆ¹²

¹¹ควงเคื่อน พิศาลบุตร, คุณ, ประวัติการศึกษาไทย, หน้า 144.

¹²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2493 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2493), หน้า 30-31.

ในปี พ.ศ. 2498 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยเปลี่ยนวิชาการฝีมือ และการงานเป็นวิชาศิลปศึกษา และได้เพิ่มวิชาเลขานุการกับภาษาต่างประเทศอีก 2 วิชา¹³

ในปี พ.ศ. 2499 กรมวิสามัญศึกษาได้จัดโครงการทดลองปรับปรุงโรงเรียนมัธยมวิสามัญ 4 โรงเรียนในส่วนกลาง โดยให้มีวิชาเลือกในโรงเรียนคือ วิชาศิลปปฏิบัติ ซึ่งแยกเป็น อุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ ชุรกิจศิลป์ และคหกรรมศิลป์¹⁴ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ของนักเรียนที่เรียนจบให้สามารถเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษา วิชาชีพชั้นสูง และออกไปประกอบอาชีพของตนเองได้ เมื่อไม่อาจเรียนต่อ ซึ่งได้ผลอยู่ในเกณฑ์ดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 จึงได้เริ่มโครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ 1 (ค.ม.ศ.1) มีโรงเรียนในโครงการ 20 โรงเรียน และโรงเรียนสมทบโครงการอีก 4 โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งว่า เพื่อวางพื้นฐานทางอาชีพให้แก่เด็ก เพื่อยึดไว้เป็นหลักสำหรับประกอบอาชีพ และในปีเดียวกัน ได้มีโครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม แบบ 2 (ค.ม.ศ.2) ขึ้นอีก โดยมีโรงเรียนในโครงการ 50 โรงเรียน แต่โรงเรียนในโครงการนี้มุ่งสอนวิชาชีพเพียงหนึ่งอย่างตามความเหมาะสมของท้องถิ่น นอกเหนือจากด้านวิชาการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนในระดับอำเภอ ให้มีความรู้ในวิชาสามัญ และวิชาอาชีพบางสาขา โดยเฉพาะวิชาเกษตรกรรม เพื่อว่านักเรียนที่เรียนจบแล้วหากไม่ประสงค์จะ เข้าศึกษาต่อในชั้นสูง จะสามารถออกไปประกอบอาชีพ ในสาขาวิชาที่ได้รับ การอบรมมา¹⁵

ในปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการประเมินผลโครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสม ปรากฏผลว่าในด้านความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กเรียนออกไปประกอบอาชีพส่วนหนึ่งนั้น ไม่ประสบผลสำเร็จตาม

¹³ วรวิทย์ วสินสรากร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2520), หน้า 55.

¹⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิสามัญศึกษา, โรงเรียนมัธยมแบบประสม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 41.

¹⁵ วรวิทย์ วสินสรากร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัธยมศึกษา, หน้า 72-101.

จุดมุ่งหมายนัก เพราะนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นออกไปประกอบอาชีพ ร้อยละ 17 เท่านั้น ซึ่งตามจุดมุ่งหมายเป็นร้อยละ 30 และนักเรียนยังนิยมเลือกเรียนวิชาสามัญเพื่อจะได้มีโอกาสเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย¹⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ใช้สูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพสนองความต้องการของสังคม และเน้นฝึกฝนเยาวชนไทยให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและวัฒนธรรมอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย¹⁷ หลักสูตรฉบับนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นหมวดวิชาสามัญหรือหมวดวิชาชีพก็ได้ สำหรับหมวดวิชาชีพมีให้เลือก 5 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ โดยมุ่งให้เป็นการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ แต่ในทางปฏิบัติยังมีอุปสรรค เนื่องจากขาดครูและอุปกรณ์การเรียนการสอนในวิชาชีพ ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องเน้นหนักไปทางวิชาสามัญเหมือนเดิมเป็นส่วนใหญ่¹⁸

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน และเนื่องมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เพื่อให้สอดคล้องกับ

¹⁶สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการติดตามผลและประเมินโครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสม (กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2517), หน้า 8-11.

¹⁷กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2518), คำนำ.

¹⁸ฉันทวิทย์ แจ่มแจ้ง, "ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายุทธศึกษาตอนปลาย" วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 14 (มกราคม-พฤษภาคม 2522): 11.

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จุดเด่นที่สำคัญของหลักสูตรฉบับนี้คือ เป็นหลักสูตรที่จบในตนเอง มุ่งเน้นการเรียนรู้กลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะใช้ประโยชน์ในการ ประกอบอาชีพโดยตรง และเป็นพื้นฐานสำหรับการหาความรู้เพิ่มเติม และการศึกษาต่อ ในระดับสูงขึ้นไปอีกด้วย หลักสูตรฉบับนี้นอกจากกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาบังคับแล้ว ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาจากหมวดวิชาต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวน 12 หมวด วิชา¹⁹ เฉพาะหมวดวิชาชีพ ได้แก่ ศิลปกรรม ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรมและศิลปหัตถกรรม แต่ทั้งนี้ต้องให้เป็นไปตามแผนการเรียน

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยการให้นักเรียน สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ในระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2523 เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและประสบการณ์ในวิชาอาชีพ โดยมีหลักการที่จะสนับสนุนการอาชีวศึกษาให้ผสมผสานไว้ในการศึกษาทุกระดับ และเปิดโอกาส ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถหาความรู้และฝึกทักษะจากแหล่งวิทยากรและสถาน ประกอบการนอกจากสถานศึกษาของตนได้²⁰ และยังสามารถกำหนดให้นักเรียนสามารถโอน ผลการเรียนที่ได้จากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระไป ยังโรงเรียนต้นสังกัดได้²¹

กล่าวโดยสรุป ช่างอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้มีความเคลื่อนไหวและได้รับความ สนใจจากประชาชนและรัฐบาลมาโดยตลอด รวมทั้งได้มีการบรรจุไว้ในหลักสูตรของ

¹⁹กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2523), หน้า 9.

²⁰กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พ.ศ. 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ (วช.1) และวิชาอาชีพ (วช.2), (กรุงเทพฯ: กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา, 2528), หน้า 55-59.

²¹ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่ง วิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2523 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2526.

การศึกษาในทุกระดับการศึกษา และในแผนการศึกษาของชาติมาโดยตลอด ทั้งนี้ก็เพื่อให้
ให้ความรู้แก่ประชาชนในอันที่จะออกไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติและการประกอบ
อาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวในสาขาวิชาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาถึงความเจริญของประเทศ
ชาติสืบไป

4. แนวทางในการจัดแผนการเรียนวิชาชีพในสถานศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนวิชาชีพในโรงเรียน ได้มีนักการศึกษา
หลายท่านให้แนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดไว้ดังนี้ เช่น โรเบิร์ต ฮอปพ็อค (Robert
Hopcock) เสนอแนะว่า วิชาอาชีพที่เปิดสอนในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาใด ๆ
ควรมีลักษณะที่เป็นความต้องการและความจำเป็นของสังคม ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์
ได้ และสามารถฝึกหัดนำไปใช้งานในลักษณะใกล้เคียงได้²²

รอย โอ บิลเล็ต (Roy O. Billet) ให้แนวทางในการจัดวิชาชีพไว้ว่า
หลักสูตรวิชาชีพทุกวิชาและทุกระดับนั้นควรตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงโดยคำนึงถึงสิ่ง
ต่อไปนี้

1. โอกาสการมีงานทำ
2. นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรมีโอกาสสูงที่จะเข้าทำงานตามหลักสูตรที่
ได้เรียนมา
3. ความสำเร็จในหน้าที่การงาน²³

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลัก 4 ประการของการกำหนดวิชาชีพในโรงเรียน
มัธยมแบบประสม ซึ่งสรุปใจ เหล่าสุนทร กล่าวไว้ดังนี้

²² Hopcock, Robert, Occupation Information 3rd ed. (New
York: McGraw-Hill Book Co., 1967), pp.543-547.

²³ Billet, Roy O. Improving the Secondary School Curriculum:
A Guide to Effective Curriculum Planning (New York: A Teachers
Practical Press Book, 1970), p.252.

1. ทำงานท่างาย
2. ไม่ทำบ่อยเกินไป
3. อาจเปลี่ยนอาชีพได้โดยไม่ยาก คือมีอาชีพใกล้เคียงอยู่หลายอย่าง
4. อาชีพที่มีลักษณะเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ถึงแม้จะมีความต้องการมาก มีมาตรฐานทางสังคมดี แต่อาจมีผู้เรียนน้อยเพราะหาผู้มีลักษณะเหมาะสมยาก²⁴

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ สถานศึกษาควรจะคำนึงถึงความต้องการแรงงานของสังคม นอกจากนั้นสถานศึกษายังต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ อันจะเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนที่มีความถนัดและความสนใจในวิชาอาชีพนั้น ๆ ได้เข้าเรียนวิชาชีพอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาอาชีพได้อย่างกว้างขวางก็ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เป็นคนว่านักเรียนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจำนวนเกือบทั้งหมดต้องการเรียนต่อไปในระดับสูงขึ้นไปทั้งที่การจัดหลักสูตรแบบใหม่ต้องการจะเตรียมกำลังคนในระดับกลางให้ออกสู่ตลาดแรงงาน เพื่อเป็นแรงงานกึ่งฝีมือ แต่เมื่อผลิคนผู้สำเร็จออกมาจริงๆ ผู้สำเร็จเหล่านั้นไม่ไ้ทำงานซึ่งอาจเนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้

1. หลักสูตรเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังไม่เอื้อให้ผู้จบออกไปประกอบอาชีพได้จริง เกิดความไม่มั่นใจในการทำงาน
2. ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด อาจจะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้จบมัธยมศึกษาไม่พยายามที่จะทำงาน จึงมุ่งการศึกษาในระดับสูงต่อไป
3. ค่านิยมทางสังคมที่ยังให้ความสำคัญต่อปัญญามากกว่าความสามารถในการทำงานได้จริง ประกอบกับ พ่อ แม่ ผู้ปกครองพยายามผลักดันให้บุตรหลานได้ศึกษา

²⁴ สุทธิใจ เหล่าสุนทร, "การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยม" (งานวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2510), หน้า 68.

ในระดัับสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อรายได้และความมีหน้ามีตาในสังคม

4. การว่างงานและการทำนค้อัคราค่าจ้างยังถือจ่านวนปีของการศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะในภาครัฐบาล จึงทำให้คนต้องมุ่งหน้าเรียนมากกว่าประสบการณ์จากการทำงาน

5. เนื่องจากการขยายงานมีปริมาณไม่ทันกับจำนวนผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับจึงทำให้ผู้จบการศึกษาในระดับนี้ต้อง เรียนต่อไปเพื่อรอการทำงาน²⁵

นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาว่างงานซึ่งมีปริมาณสูงในปัจจุบัน และมีแนวโน้มสูงมากขึ้นในอนาคต ในจำนวนผู้ที่มีปัญหามากที่สุดคือกลุ่มอายุ 15-24 ปี ในจำนวนนี้ระดับอุดมศึกษาว่างงานมากที่สุด รองลงมาคือระดับอาชีวศึกษา มัธยมศึกษาและประถมศึกษา ซึ่งยิ่งเรียนสูงมากโอกาสว่างงานก็ยิ่งมาก เพราะตลาดแรงงานเติบโตช้ากว่าตลาดการศึกษา²⁶ จะเห็นว่าในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพของโรงเรียนนั้น นักการศึกษาควรคำนึงถึงโอกาสในการหางานทำ และความสำเร็จในการทำงานของนักเรียน รวมทั้งการให้รู้จักนำความรู้ที่ได้เรียนมาไม่ประยุกต์ใช้กับงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว โรงเรียนควรจะได้คำนึงถึงการดำเนินการกอนที่จะเปิดสอนวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อหลีกเลี่ยงความสูญเปล่าทางการศึกษา ในเรื่องนี้ สุคติใจ เหล่าสุนทร ได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาไว้ 3 ประการ คือ

1. ส่ารวจความต้องการของตลาดในเรื่องแรงงานในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น
2. ศึกษาแนวโน้มของความต้องการคนงานล่วงหน้าเป็นระยะยาวไม่น้อยกว่า 5-6 ปี เพราะการฝึกอาชีพจะกินเวลาราว 3-4 ปี มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการฝึกพลาดในเรื่องความต้องการคนงานได้

²⁵ วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ, กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาทางสังคมไทยในทศวรรษ 1980 (กรุงเทพมหานคร: 2525), หน้า 5-8. (อค์สำเนา)

²⁶ นรินทร์ แจ่มจำรัส, "การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระอีกค่าตอบแทนหนึ่งสำหรับการว่างงาน" คุรุปริทัศน์ 10 (มกราคม 2528): 44-48.

3. สสำรวจความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อทราบความคิดและความต้องการของอาชีพต่าง ๆ จากนักเรียนและผู้ปกครอง²⁷

นอกจากนี้ นรินทร์ แจ่มจำรัส ยังได้อ้างถึงแนวทางของ สิปปนนท์ เกตุทัต ในการแก้ปัญหาคนว่างงาน ความว่า ระบบการศึกษาไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างคนให้ไปมีงานทำแต่อย่างเดียว แต่ต้องการสร้างคนให้มีความรู้ ทักษะ ปรียบคัว และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ รวมถึงการมีความคิดริเริ่มให้ไปประกอบอาชีพอิสระ ไม่ใช่มุ่งเข้ารับราชการเท่านั้น เพราะการศึกษาไม่ใช่เป็นยาอเนกประสงค์สำหรับแก้ปัญหาการว่างงาน²⁸

ดังนั้น การจัดแผนการเรียนวิชาชีพในสถานศึกษาต่าง ๆ ควรจะได้นำถึง ความสมบูรณ์แบบในการจัดการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญและความมั่นใจ รวมทั้งโอกาสในการสร้างงานหรือหางานประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตและครอบครัวของเขาได้ภายหลังจากจบหลักสูตรการศึกษาแล้ว อีกทั้งควรจะได้จัดแผนการเรียนวิชาชีพตอบสนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรจะได้ตระหนักถึงโอกาสของความก้าวหน้าในการศึกษาต่อหรือการยกเป็นอาชีพจริง เพื่อลดปัญหาการว่างงานที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน

5. การเปรียบเทียบโครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

จุดประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งความไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและบุคิธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย

²⁷สุกใจ เหล่าสุนทร, "การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยม", หน้า 68.

²⁸นรินทร์ แจ่มจำรัส, "การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระอีกคำขอหนึ่งสำหรับการว่างงาน", หน้า 44-48.

และจิตใจ มีความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว ท้องถิ่นและประเทศชาติ

2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รู้จักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร ออกทนและรู้จักประหยัด

3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับคนเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ขรรษาชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามถนัด ความสามารถ และความสนใจเพื่อผู้เรียนพอจะเลือกยึดเป็นอาชีพต่อไป

2. เป็นหลักสูตร ที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหาความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ

วัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ของมนุษย์

4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติ ปฏิบัติเป็นสำคัญ
5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกพื้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
7. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม
8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

โครงสร้างหลักสูตร

ในที่นี้จะขอกล่าว เฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นักเรียนที่ได้ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่อาจศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาให้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปประกอบอาชีพได้จริง จึงกำหนดให้เปิดแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1) และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) ขึ้น²⁹ ซึ่งการจัดการเรียน วช.1 และ วช.2 เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน และนักเรียนในท้องถิ่นนั้น เนื่องจากการกำหนดคาบเรียนวิชาชีพ สำหรับแผนการเรียน วช.1 ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดได้แตกต่างกัน เช่น

²⁹กรมสามัญศึกษา, "คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 วิชาอาชีพ 1 (วช.1) และวิชาอาชีพ 2 (วช.2) กลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม" (เอกสารศูนย์พัฒนาหลักสูตร, 2524), คำนำ. (เอกสารอัครสำเนา).

กลุ่มวิชาเกษตรกรรม จักระหว่าง 1870 คาบ จนถึง 3100 คาบ แผนการเรียนที่จัด
 คาบ เรียนวิชาที่พออย่างต่ำที่สุดจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายคุณลักษณะของผู้ที่เรียนจบแผนการ
 เรียนนั้นไว้ว่าจะสามารถประกอบอาชีพอิสระด้านใดให้ชัดเจนอย่างน้อยหนึ่งอย่าง จะต้อง
 จัดรายวิชาต่าง ๆ เพื่อหนุนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพเฉพาะด้านที่มุ่งหวังนั้นให้
 ลึกซึ้งเพียงพอ ส่วนแผนการเรียนที่จัดคาบเรียนไว้สูงใกล้เคียงกับแผนการเรียน วช.2 ก็
 เป็นแผนการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านอาชีพในกลุ่มวิชานั้น ๆ หลายสาขาและมีความ
 จัดเจนด้านความรู้ และทักษะมากกว่าหนึ่งสาขาได้ แผนการเรียน วช.2 กำหนดคาบเรียน
 วิชาอาชีพไว้ เท่ากับที่กำหนดในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การจัดรายวิชา
 สามัญบังคับ รวมทั้งกิจกรรมแนะแนว และซ่อมเสริมจัดตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
 พุทธศักราช 2524 และจัดวิชาสามัญ เสริมอาชีพหรือวิชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับแผนการเรียน
 สาขานั้น ๆ ด้วย³⁰

หลักสูตรของแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1) และแผนการเรียน
 วิชาอาชีพ 2 (วช.2) ของแต่ละสาขาวิชามีจำนวนคาบของการเรียนแตกต่างกัน โดย
 ตลอดหลักสูตร แผนการเรียนทั้งสองนี้จะต้องเรียนหมวดวิชาสามัญบังคับ วิชาสัมพันธ์ วิชา
 พื้นฐานอาชีพ (แกนวิชาชีพ) กิจกรรมแนะแนวและซ่อมเสริมให้ได้ 2120 คาบ เท่านั้น ส่วน
 ข้อแตกต่างของแผนการเรียน วช.1 และ วช.2 อยู่ที่เมื่อเอาจำนวนคาบเรียนของวิชา
 เลือกพร้อมกับวิชาอาชีพบังคับแล้ว แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1) จะต้องมีจำนวนคาบ
 เรียนไม่ต่ำกว่า 1870 คาบ และสูงที่สุดถึง 3060 คาบ และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2
 (วช.2) จะต้องมีจำนวนคาบเรียนตั้งแต่ 3080 คาบขึ้นไป เกณฑ์การจบหลักสูตรของทุก
 แผนการเรียนจะต้องลงทะเบียนเรียนอย่างต่ำที่สุด 84 หน่วยการเรียน และจะต้องสอบให้
 ผ่านไม่น้อยกว่า 75 หน่วยการเรียน ในกรณีที่ผู้เรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2)
 ได้ระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมวิชาอาชีพบังคับ และวิชาอาชีพเลือกตลอดหลักสูตรไม่ถึง
 2.00 ให้มีสิทธิเรียนซ้ำในรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียน 1 ถึง 2.00 ให้รับประกาศนียบัตร

³⁰กรมสามัญศึกษา, "คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
 วิชาอาชีพ 1 (วช.1) และวิชาอาชีพ 2 (วช.2) กลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม", 2527,
 หน้า 7.

มัธยมศึกษาตอนปลาย (วช.2) ใ้³¹ ซึ่งสามารถแยกจำนวนคาบเรียนในหมวดวิชาต่าง ๆ ของแผนการเรียนทั้งสองใ้ดังนี้

1. หมวดวิชาสามัญบังคับ (ภาษาไทย สังคมและพละนามัย) จำนวน 320 คาบเท่ากัน
2. หมวดวิชาสัมพันธ์ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ) จำนวน 560 คาบเท่ากัน
3. หมวดวิชาพื้นฐานอาชีพ (แกนวิชาชีพ) จำนวน 480 คาบ
4. หมวดวิชาชีพ (มีทั้งบังคับเฉพาะสาขาและเลือก) ในแผนการเรียนอาชีพ 1 (วช.1) จะต้องเรียนใ้ใ้จำนวน 18๗๐-3๐6๐ คาบ ส่วนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) จะต้องเรียนใ้ใ้จำนวนไม่ต่ำกว่า 3๐8๐ คาบขึ้นไป ต่างกันตามความเหมาะสม
5. กิจกรรม แนะแนวและซ่อมเสริม จำนวน 36๐ คาบใ้³²

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้มีความรู้ มีฝีมือ มีความชำนาญและประสบการณ์ สามารถนำไปใ้ใ้ในการประกอบอาชีพด้วยความมั่นใจ
2. เพื่อให้รู้จักกันควา แก่ปัญหาและติดตามความเจริญก้าวหน้าในงานอาชีพของตนอยู่เสมอ มีนิสัยรักการทำงาน มีความรับผิดชอบใ้ใ้และมีเจตคติใ้ใ้ต่อสัมมาชีพ
3. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถใ้ใ้เรื่อง ภาษาไทย วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาใ้ใ้จำเป็นแก่การศึกษาและประกอบอาชีพ

³¹กระทรวงศึกษาธิการ, สาระสำคัญของมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2527, หน้า 32.

³²กรมสามัญศึกษา, "คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 วิชาอาชีพ 1 (วช.1) และวิชาอาชีพ 2 (วช.2) กลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม", หน้า 1-7.

4. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัยและน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ประหยัด มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ โดยรู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมและกฎหมาย

5. เพื่อให้มีความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรวิชาชีพ 3 ปี ซึ่งจบในตัวเอง ให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวางโดยรับจากผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เพื่อให้ประกอบอาชีพโดยตรง
2. เป็นหลักสูตรที่สามารถจะโอนผลการเรียนกันได้กับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกอบรมและเสริมสร้างคุณภาพของพลเมือง ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกและเจริญก้าวหน้า

โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตร ปวช. ใ้กำหนดให้แต่ละสาขาวิชาข้างเรียนเท่ากันหมดคือ 4800 คาบ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์เดียวกัน แต่จำนวนหน่วยกิตแตกต่างกันอยู่ระหว่าง 120 ถึง 180 หน่วยกิต โดยผู้เรียนวิชาตามหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. หมวดวิชาสามัญบังคับ (ภาษาไทย สังคมและพละนามัย) จำนวน 480 คาบ เท่ากันทุกสาขาวิชา
2. หมวดวิชาสัมพันธ์ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ) จำนวน 380-640 คาบ ต่างกันตามความเหมาะสม
3. หมวดวิชาแกนวิชาชีพ (พื้นฐานอาชีพ) จำนวน 480 คาบ เท่ากันทุกสาขาวิชา
4. หมวดวิชาอาชีพ (มีทั้งบังคับเฉพาะสาขาและเลือก) จำนวน

3000-3260 คาบ ต่างกันตามความเหมาะสม

5. หมวดวิชาเลือกเสรี (วิชาชีพหรือวิชาใดก็ได้) จำนวน 200 คาบ เท่ากันทุกสาขาวิชา³³

จะเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียน วิชาอาชีพ 1 (วช.1) แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) และหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น มีทั้งสิ้นที่แตกต่าง และคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเอาตารางแสดงจำนวนคาบการเรียนของหมวดวิชาต่างๆ ในแต่ละหลักสูตร แยกตามสาขาวิชามาแสดง เพื่อจะได้เปรียบเทียบให้เห็นโครงสร้าง ชัดเจนขึ้น ดังนี้

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

³³กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 เล่ม 1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สารพัชชากร, 2523), หน้า 51.

รายวิชา	ช่างยนต์			ช่างกลโรงงาน			ช่างเชื่อมและโลหะแผ่น			ช่างอิเล็กทรอนิกส์			ช่างไฟฟ้า			ช่างก่อสร้าง		
	วช1	วช2	ปวช	วช1	วช2	ปวช	วช1	วช2	ปวช	วช1	วช2	ปวช	วช1	วช2	ปวช	วช1	วช2	ปวช
วิชาสามัญบังคับ (ภาษาไทย สังคมและพลานามัย)	720	720	480	720	720	480	720	720	480	720	720	480	720	720	480	720	720	480
วิชาสัมพันธ์ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ)	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560	560
วิชาพื้นฐานอาชีพ (แกนวิชาชีพ)	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480
วิชาอาชีพบังคับ	980	2520	2520	1180	2800	2800	1000	2800	2800	1440	2680	2680	1440	2800	2800	1080	2860	2860
วิชาอาชีพเลือก	890	560	5560	690	280	280	870	200	200	430	400	400	430	280	280	790	220	220
วิชาเลือกเสรี	-	-	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200	-	200	200
กิจกรรมแนะแนวและซ่อมเสริม	360	360	-	360	360	-	360	360	-	360	360	-	360	360	-	360	360	-
รวม	3990	5200	4800	3990	5200	4800	3990	5200	4800	3990	5200	4800	3990	5200	4800	3990	5200	4800

ถึงแม้ว่าโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (วช.1 และ วช.2) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีลักษณะคล้ายกันในหลายประการ แต่ส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เป็นคํ่าว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเรียนวิชาสามัญจำนวนความมากกว่า แต่จำนวนความของวิชาชีพน้อยกว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่นอกเหนือจากโครงสร้างที่กล่าวไปแล้ว การประเมินผลการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพใช้ระบบหน่วยกิต ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่า เรียนภาคทฤษฎีหรือการฟังบรรยาย 1 ความ (หรือชั่วโมง) ใน 1 สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต ถ้าเป็นภาคปฏิบัติผู้เรียนจะต้องปฏิบัติงานในเวลาเรียนประมาณ 2-3 ความ (ชั่วโมง) ใน 1 สัปดาห์ ตลอดปี 40 สัปดาห์ มีค่า 1 หน่วยกิตการเรียน โดยใช้เกณฑ์ 1 ปีมี 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และคิดเวลาเรียน 1 ความ ประมาณ 50-60 นาที³⁴

หลังจากมีการเพิ่มวิชาการทำงานอาชีพเข้าในระดั้มัธยมศึกษา ให้หนักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยใช้รายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษาเป็นแกน แต่ลักษณะการเรียนการสอนต่างกับระดั้ม ปวช. ที่มุ่งผลิตเพื่อสนองงานอุตสาหกรรมเป็นหลัก กล่าวคือหลักสูตรนี้ให้มีการจับในตัวเองได้ และจัดสาขาวิชาให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น เพื่อที่ว่าหากผู้สำเร็จตามหลักสูตรนี้ไม่อาจศึกษาต่อในระบบสูงขึ้นไปได้ก็จะได้มีโอกาสประกอบอาชีพอิสระเป็นของตนเองหรือรับจ้างงานมาจากเอกชนได้ต่อไป นอกจากนี้ ก.พ. (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน) ได้มีการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เรียนทางวิชาชีพโดยแยกเป็น 2 ระดั้ม คือ วิชาชีพ 1 (วช.1) และ วิชาชีพ 2 (วช.2) โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเนื้อหาวิชาชีพเพื่อประโยชน์ในการบรรจุเข้ารับราชการดังนี้³⁵

³⁴ กรมวิชาการ, "สาระสำคัญโดยย่อของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524"

³⁵ จาริณี เอี่ยมสะอาด, "เบื้องหลังการเปลี่ยน ก.พ. เพิ่มเงินเดือนวุฒิ ม.ศ.3, ม.3 และ ม.6 ใหม่" วารสารข้าราชการ 29 (มกราคม 2522): 68-73.

วุฒิ	อัตราเงินเดือนที่ ก.พ.กำหนด
1. ม.3 และ ม.6 (แผนการเรียนวิชาสามัญ)	ระดับ 1 ชั้น 1,430 บาท (ชั้นที่ 4)
2. ม.6 (วิชาชีพ 1)	ระดับ 1 ชั้น 1,620 บาท (ชั้นที่ 6)
3. ม.6 (วิชาชีพ)	ระดับ 1 ชั้น 1,950 บาท (ชั้นที่ 10)
4. ปวช.	ระดับ 1 ชั้น 1,950 บาท (ชั้นที่ 10)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รัฐได้เล็งเห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาชีพในทุกระดับมากขึ้น จึงกำหนดขึ้นเงินเดือน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจวิชาชีพมากขึ้น เหตุที่วุฒิ วช.1 ใ้รับอัตราเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิ วช.2 หรือ ปวช. เนื่องจากการเรียนมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาชีพน้อยกว่า แลอย่างใดก็ตามแก่นักเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายต้องการได้ วุฒิ ปวช. ด้วย ก็จะต้องเรียนวิชาอาชีพให้ครบตามโครงสร้างและเกณฑ์การจบ ปวช.

6. การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิเวก ปางพุฒิพงศ์ ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ต้องจัดให้มีการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พอสรุปได้ 3 ประการ คือ³⁶

1. นักเรียนที่เรียนสำเร็จในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบันมีจำนวนมาก ปีละนับเป็นแสนคน แต่มีผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยชั้นสูงได้ไม่ถึงร้อยละ 10 ส่วนผู้ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อไม่ได้นั้นก็ไม่มีความรู้หรือฝีมือในเรื่องการประกอบอาชีพเลย ทำให้ต้องอยู่เฉย ๆ ว่างงานหรือเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเปิดทางค่านับแสนบาท ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาในสาขานี้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ

³⁶วิเวก ปางพุฒิพงศ์, การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (กรุงเทพมหานคร: กรมอาชีวศึกษา, 2523), หน้า 1-2.

และสังคมแห่งชาติ³⁷ รายงานว่าต้องประสบปัญหาการว่างงานมากที่สุด

2. เกือบทุกประเทศได้บรรจุวิชาชีพเข้าไว้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประเทศไทยก็ได้นำหลักการนี้มาใช้ในหลักสูตรโครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม แต่ความสำเร็จของโครงการนี้ไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายนัก แม้ว่าต่อมาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 จะได้มีการกำหนดวิชาชีพไว้ให้นักเรียนได้เลือกเรียนก็ตาม แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำวิชาชีพไปให้นักเรียนได้เลือกเรียน

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2520 ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของการจัดการศึกษาของชาติได้ระบุถึงการอาชีพไว้ในข้อ 17 และข้อ 32 โดยข้อที่ 17 ให้ความสำคัญแก่เมืองที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีประสบการณ์ในการทำงาน และในข้อ 32 มุ่งให้ผู้เรียนได้มีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความถนัดและความต้องการของนักเรียน ซึ่งทั้งสองข้อก็ได้เน้นถึงการอาชีพ

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียน จำเป็นต้องพิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น จำนวนครู-อาจารย์ สถานที่ฝึกงานและเครื่องมือ-เครื่องจักร ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ³⁸ ซึ่งเป็นการยากที่โรงเรียนจะสามารถจัดได้เต็มตามความต้องการของนักเรียน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จึงได้ระบุหลักการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบ-

³⁷กระทรวงมหาดไทย, กรมแรงงาน, กองการจัดหางาน, "รายงานผลการจัดหางานของรัฐ ปีงบประมาณ 2523" (กรุงเทพมหานคร: กองการจัดหางาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 2523), หน้า 6.

³⁸กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, "การนิเทศและติดตามการบริหารหลักสูตร ปัญหาที่พบจากการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ม.ต้น 2521 และ ม.ปลาย 2524" (เอกสารประกอบการอบรมในโครงการอบรมสัมมนาศึกษานิเทศก์เขต, วันที่ 8-12 มีนาคม 2525), หน้า 15. (อค์สำเนา)

การและสถานประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียนได้อย่างกว้างขวาง³⁹ โดยให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ พ.ศ. 2523 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของระเบียบดังกล่าวไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อกำหนดลักษณะของแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกศึกษาหาความรู้หรือฝึกทักษะงานอาชีพนอกสถานศึกษาได้ตามความพอใจ ความถนัดและความต้องการ

2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา การฝึกงานสำหรับวิชาอาชีพในสถานศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ในระเบียบดังกล่าว ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับสถานฝึกงานอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

สถานฝึกงานอาชีพ หมายถึง แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ

แหล่งวิทยาการ หมายความว่า สถานศึกษา สถาบันหรือศูนย์ฝึกอาชีพของทางราชการหรือเอกชนที่จัดการศึกษา การฝึกหัดหรือการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อให้บุคคลมีความรู้และทักษะสามารถประกอบอาชีพได้ โดยมีการดำเนินงานอยู่เป็นปกติ

สถานประกอบการ หมายความว่า สถานที่ประกอบกิจการเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ โดยมีนายจ้างและลูกจ้างดำเนินงานอยู่เป็นประจำ

สถานประกอบอาชีพอิสระ หมายความว่า สถานที่ประกอบกิจการภายในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือของผู้อื่น

วิเวก ป้างชุติพงศ์ ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ 7 วิธี คือ

1. จัดที่สถานศึกษาของตนเองหรือโรงเรียนมัธยมด้วยกัน
2. จัดที่ห้องเรียนที่วิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา

³⁹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2523), หน้า 8.

3. จักที่โรงเรียนสารพัดช่างหรือหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่
4. จักที่ศูนย์ฝึกอาชีพ
5. จักที่สถานศึกษาวิชาชีพอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาของเอกชน ของทหาร ตำรวจหรือหน่วยราชการอื่น ๆ
6. จักที่แหล่งอาชีพ สถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ ชุมกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ แม้แต่ตามฟาร์มหรือไร่นาของเอกชน
7. การศึกษาค้นคว้าตนเอง⁴⁰

จรรยา ชูลาก ได้กล่าวว่า ในการจัดสอนวิชาอาชีพนั้น ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการฝึกฝนมาจากสถานศึกษาเพียงหน่วยเดียวนั้น ยังไม่สามารถที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการนำไปปฏิบัติงาน นักเรียนควรจะได้รับ การอบรมหรือฝึกงานเพิ่มเติมจากหน่วยงานนอกสถานศึกษา⁴¹

รอย คัม เบิลยู โรเบิร์ต (Roy W. Robert) ได้เสนอหลักการสอนวิชาอาชีพว่า สถานการณ์การสอนวิชาอาชีพควร จะเหมือนสถานการณ์จริง สถานที่ทำงานจริง เป็นสถานที่ที่ดีที่สุด สำหรับการทดลองฝึกงานวิชาอาชีพ มาตรฐานการสอนวิชาอาชีพควรสูงกว่าหรือสูงกว่าระดับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของอาชีพนั้น ข้อมูลทางเทคนิคมากที่สุดมีความจำเป็นต่ออาชีพที่มีประโยชน์ของสังคม⁴²

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โดยใช้สถานฝึกงานนอกโรงเรียนดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดของ เอกเวอร์ค จี โอลสัน (Edward G.

⁴⁰ วิเวก ปางพุฒพงศ์, การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524, หน้า 5.

⁴¹ จรรยา ชูลาก, "การวิจัยการศึกษาวิชาชีพ" เอกสารประกอบการบรรยายในการอบรมสัมมนาศึกษานิเทศก์ ณ โรงเรียนสารพัดช่าง, (18 มิถุนายน 2524), หน้า 327.

⁴² Roy W. Robert, Vocational Practical Arts Education 2d ed. (New York: Harper and Row Publishers, 1965), pp.543-550.

Olson) ที่ว่า ควรจะได้มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน และ โอลสัน ได้ให้ข้อเสนอแนะ
วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ดังต่อไปนี้

1. นำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้นักเรียนค้นคว้า
2. นำอุปกรณ์ต่าง ๆ จากชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายที่โรงเรียน
4. สัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน
5. การพวนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน
7. การตั้งค่ายพักแรม
8. การหาประสบการณ์จากการไปฝึกงาน⁴³

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้มีการไปฝึกงานที่สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะการได้ไปใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน จะช่วยทำให้การเรียนวิชาอาชีพของนักเรียนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ เสนีย์ พิทักษ์อรุณพิท ยังกล่าวว่า การใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนนี้จะช่วยแก้ปัญหาความไม่พร้อมของโรงเรียนได้⁴⁴

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการในการนำนักเรียนไปฝึกงานในสถานฝึกงานอาชีพได้ทันที กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ครู-อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิในทางอาชีพต่าง ๆ เรียกว่า "คณะกรรมการเลือกสถานที่ฝึกงานอาชีพของนักเรียน" ซึ่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทิศคือ คัดเลือกและจัดทำระเบียบรายชื่อสถานที่ฝึกงานอาชีพที่เห็นว่า

⁴³Edward G. Olson, School and Community (New Jersey: Prentice-Hall, 1960), p.73.

⁴⁴ เสนีย์ พิทักษ์อรุณพิท, "แนวการจัดสอนและจัดทำหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521," สารพัฒนาหลักสูตร 4 (มกราคม 2525): 38.

เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานศึกษาหาความรู้และฝึกงานอาชีพของนักเรียน แล้วเสนอให้กรมเจ้าสังกัดหรือจังหวัดอนุมัติ

2. ทกลงเรื่องค่าใช้จ่ายหรือรายได้อันพึงมีของนักเรียนกับสถานฝึกงานอาชีพ
3. ทกลงเรื่องวิธีการฝึกงานตามหลักสูตรกับสถานฝึกงานอาชีพ
4. คำเนิการอื่นใดอันจะทำให้การฝึกงานของนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์⁴⁵

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะความชำนาญและประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเตรียมกำลังคนให้กับประเทศชาติอย่างเพียงพอต่อไป เพื่อให้มองเห็นถึงลักษณะการจัดการเรียนการสอนของแผนการเรียนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดเป็นค่าน ๆ พอสังเขปดังต่อไปนี้

6.1 หลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่นักเรียนอย่างไร และสามารถให้ความรู้อบรมเสริมทักษะ และทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยชี้นำเราทราบโดยทันทีว่าการศึกษาที่จัดให้เด็กเด็กนั้น เน้นหนักไปในทางใด มีผลต่อตัวเด็กและต่อสังคมมากน้อยเพียงใด⁴⁶

หลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องทำความเข้าใจไปในแนวเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและหลักเกณฑ์ในการใช้หลักสูตร อันเป็นสิ่งที่มีความปรารถนาาร่วมกัน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษา

⁴⁵กาญจนา ชัยชนะโชติ และคณะ, "การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพโดยใช้แหล่งวิทยาการสถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยม," สารพัฒนาหลักสูตร 7 (เมษายน 2525): 64.

⁴⁶ชำระ บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร ภาค 1 (พระนคร: มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า ก.

ในโรงเรียนได้ตรงกัน หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นเป็นเสมือนหนึ่งแม่บทของการศึกษา สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาต้องยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ได้แก่ เป้าประสงค์และจุดมุ่งหมายของการศึกษา นโยบายและหลักการจัดการศึกษาของชาติแต่ละระดับ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุไปสู่จุดหมาย เวลาเรียนได้แก่ จำนวนปีที่นักเรียนต้องเรียน ตลอดหลักสูตร ซึ่งได้จัดรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาเรียนแต่ละปีและเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มวิชาในแต่ละสัปดาห์ และข้อกำหนดอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผล⁴⁷

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้นกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ใช้ตามคำสั่งที่ วก.259/2523 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2523 ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 และสอดคล้องกับประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดการเปลี่ยนระบบชั้นเรียนและการใช้หลักสูตรใหม่ ลงวันที่ 10 กันยายน 2520 ซึ่งมีรายละเอียดของจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้น และในบทที่ 1 แล้ว

6.2 การเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นสิ่งที่นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ ในอันที่จะได้นำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาและการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติงานอาชีพจึงควรมุ่งจัดเพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ดังที่ เอส เค โคชฮาร์ (S.K. Kochhar) กล่าวว่า

⁴⁷กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรใหม่: เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร. เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสการพิมพ์, 2520), หน้า 2.

"นักเรียนคือศูนย์กลางของการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร ครูผู้สอนและบริการต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นเพื่อนักเรียนทั้งนั้น ถ้าจะเปรียบเทียบนักเรียนกับตราซึ่งก็เปรียบได้กับจุดศูนย์กลางของตราซึ่งนั่นเอง"⁴⁸ และเป็นการจัดเพื่อมุ่งสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพที่ไค้กล่าวไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนว่า "จุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรนี้มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ มีฝีมือ มีความชำนาญและมีประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้"⁴⁹

6.3 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในที่นี้หมายถึงรวมถึงสถานที่ในการเรียนและการฝึกงาน เครื่องมือ-เครื่องจักร ตลอดจนวัสดุ-อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการเรียนรู้ทักษะความชำนาญแก่นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรม ซึ่งจะไค้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สถานที่ในการเรียนและการฝึกงาน

โดยทั่วไปแล้วสถานที่ในการเรียนและการฝึกงานวิชาชีพที่ไค้ ควรจะมีการแยกเป็นสัดส่วนจากการเรียนวิชาสามัญ และควรจะมีขนาดความเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการปฏิบัติงานอาชีพ รวมทั้งต้องมีความปลอดภัยในการฝึกปฏิบัติงานด้วย ดังที่ จอร์จ ดิทโลว์ (George Ditlow) และ เจ ริชาร์ด สเตนเมทซ์ (J. Richard Steinmentz) ไค้กล่าวว่ "สถานที่เรียนและฝึกงานอาชีพใดๆควรจะได้รับ

⁴⁸ S.K. Kochhar, Secondary School Administration (New Delhi: Sterling Publishers (P) Ltd., 1975), p.168.

⁴⁹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, การจัดการศึกษาเพื่อการอาชีพของประเทศในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์: รายงานการศึกษาเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ: พชนศึกษา, 2525), หน้า 5.

การพิจารณาหรือความเอาใจใส่ทั้งในคำขวัญบริเวณที่เหมาะสมเพียงพอกับการปฏิบัติงาน มีอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน และมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงานด้วย"⁵⁰

นอกจากนั้น คิทโลว และ สเตนเมนซ์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของ สถานที่ฝึกงานอาชีพว่า ควรมีลักษณะสำคัญต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. มีบริเวณกว้างขวางพอสำหรับการฝึกปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ห้องสุขา เป็นต้น
3. มีสภาพแวดล้อมที่ดี และช่วยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

จอลเตอร์ ซี. ชอว์ซินสกี (Walter C. Schwersinske) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของสถานที่ฝึกปฏิบัติงานอาชีพว่า ควรจะประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. มีแสงสว่างเพียงพอ
2. มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
3. มีพื้นที่สะอาด
4. มีการตั้งเครื่องจักร เครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ
5. มีป้ายนิเทศหรือประกาศคำเตือนเกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
6. มีเครื่องมือคัมเพลิงใช้ในกรณีที่มีอัคคีภัย
7. มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปฐมพยาบาล⁵¹

⁵⁰ George Diylow and J. Richard Steinmentz, "Career Labs for Middle School Industrial Arts," Industrial Education Vol.61 No.3 (March 1972): 22.

⁵¹ Walter C. Schwersinske, "Occupational Safety and Health Act and Safety Standards in Shops," Industrial Education 63 (December 1974): 28.

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ควรจะไต่ค้ำไปถึงค้ำต่าง ๆ ที่จะช่วย
อำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อตัว
นักเรียนอีกด้วย ซึ่งจะไต่ค้ำไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความชัดเจนดังต่อไปนี้

ก. ค้ำวัสดุ-อุปกรณ์

วัสดุ-อุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาอาชีพมีความสำคัญอย่าง
ยิ่งต่อการเรียนการสอนและการฝึกงานในสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เพราะถ้าหากวัสดุ-
อุปกรณ์ในการเรียนการสอนและการฝึกงานมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยแล้ว โอกาส
ที่นักเรียนแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมจะมีงานทำหรือสามารถประกอบอาชีพได้หลังจาก
จบการศึกษาแล้วนั้นก็น้อยมาก เพราะประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับกับการปฏิบัติงานใน
โลกของการทำงานจริง ๆ ไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ดังที่ แซมูเอล เอ็ม เบิร์ท
(Samuel M. Burt) ได้ยกตัวอย่างความล่าสมัยและความไม่สอดคล้องของการเรียน
การสอน การปฏิบัติงานกับสภาพความเป็นจริงที่เคยเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า
สมาชิกท่านหนึ่งของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐ New Jersey ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อ
ที่ประชุมว่าด้วยการปรับปรุงหลักสูตรวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ว่า "หลักสูตรที่นักเรียนช่าง
อิเล็กทรอนิกส์กำลังศึกษาอยู่นี้ไม่ได้สอนให้พวกเขารู้จักปฏิบัติงานเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าใน
เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ได้เลย เพราะวงจรในหลักสูตรดังกล่าวไม่เหมือนกับวงจรในบ้าน
ซ่อมเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของผมเลย"⁵²

จากตัวอย่างนี้ทำให้ทราบว่านักเรียนแผนการเรียนช่างอิเล็กทรอนิกส์
นั้นจะไม่สามรถประกอบอาชีพได้ทันทีอย่างแน่นอนหลังจากสำเร็จการศึกษา ดังนั้นวัสดุ-
อุปกรณ์ในการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของนักเรียนควรมีความทันสมัยและสอดคล้อง
กับสภาพของการทำงานจริงในวงการอุตสาหกรรม

นอกจากนั้น ความเพียงพอของวัสดุ-อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานก็มีความ
สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากวัสดุ-อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการฝึกงานอาชีพแล้วก็จะทำให้เกิด

⁵² Samuel M. Burt, Industry and Vocational Technical Education (Washington D.C.: McGraw-Hill, Inc., 1967), p.26.

ปัญหาต่าง ๆ ในการฝึกงานอาชีพ คือปัญหาค้นทักษะและความสามารถของนักเรียนในสาขาวิชาอาชีพ ตลอดจนปัญหาความสนใจที่จะเข้าฝึกงานอาชีพของนักเรียน คิงที่ ปีเตอร์ บรอสแมน (Peter Brosman) กล่าวว่า

ความขาดแคลนด้านวัสดุ-อุปกรณ์ในการเรียนการสอนและการฝึกงานอาชีพ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพนั้น จะทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการฝึกงานอาชีพ เพราะนักเรียนจะไม่สนใจการฝึกงานอาชีพเลย เมื่อวัสดุ-อุปกรณ์ที่พวกเขาเห็นในหนังสือหรือในภาพยนตร์ กับอุปกรณ์ในโรงฝึกงานไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน⁵³

คิงนั้นการเรียนการสอนและการฝึกงานอาชีพของนักเรียนแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมจึงควรจะมีความพร้อมและความทันสมัย ตลอดจนมีจำนวนที่เพียงพอ กับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึก คิงนี้ น้อย ศิริโชติ ไท้กล่าวถึงอุปกรณ์ในการฝึกงานว่า "ควรจะมีความพร้อมและทันสมัย เพื่อที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการฝึก"⁵⁴ นอกจากนั้น วอลเตอร์ ซี. เซอร์ชินสกี (Walter C. Schwersinske) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วัสดุ-อุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือ-เครื่องจักรต่าง ๆ ในการฝึกงานอาชีพควรมีลักษณะดังนี้

ด้านวัสดุ-อุปกรณ์

1. มีความปลอดภัยสำหรับผู้เข้ารับการฝึก
2. มีความคมหรือมีความพร้อมที่จะใช้งาน
3. มีคำอธิบายหรือคำชี้แจงในการใช้ในกรณีที่เป็น
4. ใ้รับการดูแลเอาใจใส่และเก็บไว้ในที่ที่เหมาะสม

⁵³ Peter Brosman, "Industrial Relations Training for Management," in Training and Research in Industrial Relations in Asia, UNESCO (Bangkok: Friedrich-Ebert Stiftung, 1980), p.43.

⁵⁴ น้อย ศิริโชติ, เทคนิคการฝึกอบรม (กรุงเทพฯ: โอเคียนส์โตร์, 2524), หน้า 21.

ค่านเครื่องจักร

1. ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้
2. ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ใบมีด สายพาน เพลลา อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงาน
3. ส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักร ควรจะมีป้ายหรือประกาศติดไว้ให้เด่นชัด หรือได้รับการทาสี แยกต่างไปจากส่วนอื่น ๆ
4. มีหน้ากากกันแสงและเครื่องป้องกันอันตรายอื่น ๆ เช่น หมวกครอบศีรษะ รองเท้า หัวเหล็ก เป็นต้น เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานกับเครื่องจักรที่มีอันตราย⁵⁵

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสถานที่ปฏิบัติงานอาชีพตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนและการฝึกงานอาชีพของนักเรียนนั้น ควรจะมีความพร้อมและมีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้ว เพื่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักเรียนแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

6.4 ครูผู้สอนวิชาอาชีพ

ค่านตัวครูและการสอนของครู เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษา ซึ่งครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ตลอดจนสามารถควบคุมคุณภาพการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในภาคทฤษฎีและทักษะวิชาช่างในภาคปฏิบัติ จึงควรมีผู้ให้ความหมายของครูผู้สอนวิชาอาชีพแตกต่างจากความหมายของครูโดยทั่วไป ดังที่หนังสือ *Technical and Vocational Teacher Education and Training* ของ UNESCO ที่อธิบายว่า "ครูผู้สอนวิชาอาชีพ หมายถึง ผู้สอนวิชาความรู้ทั่วไปและวิชาอาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นช่างที่มีทักษะความรู้และความสามารถในสาขาช่างของตนหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยครูผู้สอนวิชา

⁵⁵Walter C. Schwersinske, "Occupational Safety and Health Act and Safety Standards in Shops," *Industrial Education* 63 (December 1974), p.28.

อาชีพจะต้องรับผิดชอบการเรียนการสอน ทั้งในชั้นเรียนและในโรงงาน⁵⁶

จากความหมายดังกล่าว พอจะทำให้เห็นว่าครูผู้สอนวิชาอาชีพจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพที่ตนสอน ดังที่มีกล่าวไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า "ครูผู้สอนวิชาอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติด้านความรู้ทั้งวิชาสามัญ วิชาอาชีพรวมทั้งประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติตามสาขาวิชาอาชีพที่ตนสอน เพื่อที่จะสามารถเตรียมลูกศิษย์ให้พร้อมที่จะออกไปหรือบริการสังคมต่อไป⁵⁷

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวแล้วยังมีผู้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ควรมีของครูผู้สอนวิชาอาชีพ ดังต่อไปนี้

จอร์จ เอช เฟิร์น (George H. Fern) กล่าวว่า "ครูวิชาอาชีพควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและสามารถตีความหมายในระเบียบวิธีต่าง ๆ ทางวิชาอาชีพรวมทั้งประสบการณ์ตรงในงานอาชีพ เพื่อความเข้าใจสภาพชีวิตและอาชีพ⁵⁸

รอย คัมเบิลยู โรเบิร์ตส์ (Roy W. Roberts) กล่าวว่า "ครูวิชาอาชีพควรมีคุณสมบัติทั้งด้านวิชาอาชีพและวิชาครู ด้านวิชาอาชีพนั้นควรสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานอาชีพได้ ส่วนด้านวิชาครูนั้น ควรมีความรู้ด้านการศึกษาโดยทั่วไปและมีคุณสมบัติเหมือนกับครูคนอื่น"⁵⁹

กล่าวโดยสรุป ครูผู้สอนวิชาอาชีพที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะในวิชาอาชีพที่ตนสอนเป็นอย่างดี และต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของ

⁵⁶ UNESCO, Technical and Vocational Teacher Education and Training (Bristol: Printers and Publishers, 1973), p.19.

⁵⁷ Ibid., p.15.

⁵⁸ George H. Fern, What is Vocational Education (Chicago: American Technical Society, 1945), p.109.

⁵⁹ Roy W. Roberts, Vocational and Practical Arts Education 2nd Ed. (New York: Harper and Row Publishers, 1965), p.433.

ครูก็อีกด้วย

6.5 สัมฤทธิผลทางทักษะ

ความสำเร็จในการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนต้องการ แต่ไม่ได้เป็นความสำเร็จที่นักเรียนจะได้ผลการเรียนสูงแต่อย่างใด ความสำเร็จที่แท้จริงในการเรียนวิชาอาชีพนั้นควรจะเป็นความสำเร็จในด้านการเกิดความรู้ ทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้⁶⁰ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เรียนสายวิชาอาชีพพึงสังจรณ์และพยายามสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ ความชำนาญให้ไ้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำไ้จนเกิดเป็นทักษะความสามารถและความชำนาญขึ้นให้กับตนเอง ซึ่งเราจะเรียกว่าสัมฤทธิผลทางทักษะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนทางด้านวิชาชีพและแตกต่างจากการเรียนทางสายสามัญที่ไ้คำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง

6.6 การแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยม

สมาคมการแนะแนวอาชีพแห่งชาติสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การเข้าไปประกอบอาชีพและการสร้างความก้าวหน้าในการทำงาน⁶¹

⁶⁰ กองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ร่างวัตถุประสงค์ นโยบายและวงเงินเพื่อพัฒนาการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) (1 เมษายน 2528), หน้า 12. (เอกสารอัครสำเนา)

⁶¹ คมเพชร ฉัตรศุภกุล, บริการสนเทศ (ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 21.

รอง เจริญศิริ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวอาชีพไว้ว่า

. . . ยังมีเยาวชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ตื่นตัวในการวางแผนการประกอบอาชีพไว้ล่วงหน้า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะยึดถืออาชีพอะไรเป็นหลักในการดำรงชีวิต ส่วนมากมักจะพลอยไปตามพรหมลิขิต ฎาหากเยาวชนของชาติขาดการแนะแนวทางการเลือกอาชีพที่ถูกต้องแล้ว ทำให้เกิดปัญหาารายแรงต่อไปในภายหน้าเกี่ยวกับการวางแผนกำลังคนของประเทศ ซึ่งจะตองสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยเฉพาะการจัดกำลังคนให้เหมาะสมกับงาน ถ้าประเทศชาติมีกำลังคนที่ไม่เหมาะสมกับงานอยู่เป็นจำนวนมากจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ไม่มีทางเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ จะตองเป็นประเทศที่คอยพัฒนาตลอดกาล...⁶²

กรมวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ตองจัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ประชญา หลักการและจุดมุ่งหมายของการแนะแนวมีลักษณะสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หลักการและจุดมุ่งหมายดังกล่าวให้ผูเรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจและความตองการ หลักสูตรมุ่งพัฒนาความรู้การจัดการศึกษาซึ่งผูเรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงผูเรียนทุกคน และมีจุดมุ่งหมายให้ผูเรียนรู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวได้ดี มีชีวิตที่เป็นสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. อาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น บทบาทของบริการแนะแนวในเรื่องนี้คือให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง⁶³

⁶²รอง เจริญศิริ, "บริการแนะแนวอาชีพของกรมแรงงาน" วารสารแนะแนวฉบับพิเศษ 7 (ตุลาคม 2516-มกราคม 2517): 52.

⁶³กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2523), หน้า 3.

วัชรีย์ ทรัพย์มี ได้เสนอแนะขอช่วยของการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาความรู้สึกรู้จักตนเองของนักเรียนที่มีต่อตนเอง การแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น รู้ว่าอะไรคือความต้องการ ความสนใจและความสามารถของตน
2. การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้ให้นักเรียนได้รับข้อเท็จจริงในเรื่องอาชีพ
3. การพัฒนาความรู้สึกรู้จักที่มีต่ออาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้ให้นักเรียนได้เข้าใจว่าตนต้องการอะไรจากอาชีพ เช่น รายได้ สถานะทางสังคม เกียรติยศ เป็นต้น⁶⁴

กล่าวโดยสรุป การแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดบริการให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในด้านการวางโครงการประกอบอาชีพ และปรับตัวในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาระดับสูงต่อไปได้อย่างเหมาะสม

6.7 การมีงานทำและการบริการสังคม

จุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรใด ๆ ตลอดจนความต้องการของนักเรียนก็ตาม นั่นคือความสำเร็จของการศึกษาและความสามารถที่จะนำเอาความรู้ ทักษะ ความชำนาญที่ได้ศึกษาแล้วเรียนมาตลอดหลักสูตรไปใช้ประกอบอาชีพหรือบริการสังคมได้

ดังนั้นการมีงานทำและการบริการหรือรับใช้สังคมจึงเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการจัดหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษาของชาติ ถ้าว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้

⁶⁴วัชรีย์ ทรัพย์มี, การแนะแนวอาชีพ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 39-40.

ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญที่ได้รับจากการจัดการศึกษาคงกล่าว
ไปใช้ในการประกอบอาชีพและบริการสังคมได้ หลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว
ก็นับว่าการจัดการศึกษานั้น ๆ ประสบผลสำเร็จสูงสุดแล้ว

จะเห็นว่าหากได้มีการกำหนดนโยบายหรือวางเป้าหมายในการจัดการ
ศึกษาก่อนอาชีพไว้แล้ว ควรจะได้คำนึงถึงเรื่องของการมีงานทำหรือการรับใช้สังคมไว้
รองรับผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ก็จะเป็นการจัดการศึกษาที่ได้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด
อีกทั้งยังทำให้การศึกษามีใช้การศึกษาสูงๆ เปลา่ลอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชา
ชีพโดยเฉพาะแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมนั้น จะสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม
และสมบูรณ์ ตลอดจนมีประสิทธิภาพแล้ว โรงเรียนใดที่จะเปิดการสอนระดับดังกล่าวนี้
ควรจะได้คำนึงถึงความพร้อมและความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ เพื่อจะได้ไม่
ทำให้เกิดปัญหาและเกิดการสูญเสียทางการศึกษา ทรัพยากรของชาติไปโดยเปล่า
ประโยชน์ อีกทั้งควรจะได้มีการศึกษาถึงสภาพความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน
ผู้ปกครอง และนักเรียนในเรื่องของการศึกษาวิชาชีพในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อ
การเตรียมตัวในการจัดการศึกษาคงกล่าวต่อไป

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด ไม่พบว่ามีการวิจัยเรื่องการ
ศึกษา เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมในเขตการศึกษา 6 ที่มีภูมิหลังและการฝึกทักษะ
ในโรงเรียนสังกัดต่างกันเลย และไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง เท่าที่พบ
ส่วนมากเป็นความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนใน
แผนการเรียนอื่น ๆ เสียส่วนมาก เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยที่เห็น
ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

วสันต์ จันทรวงศา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2518 ในเขตกรุงเทพมหานคร" เพื่อสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรดังกล่าว โดย
สำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหาร

โรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ผลการศึกษาวิจัยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องของดัชนีการจัดวิชาอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. การใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน มีปัญหาสูงสุดในด้านผู้บริหาร ไม่ให้ความสนับสนุนเปิดสอนวิชาอาชีพในโรงเรียน และปัญหาจำนวนนักเรียนที่เลือกเรียนในแต่ละสาขา ปัญหารองลงมาคือ ด้านความเพียงพอของเวลาที่จะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในแต่ละรายวิชา และการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์
2. ด้านเอกสารหลักสูตร ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาอาชีพ พบว่าเอกสารหลักสูตรทั้งหมดมีไม่เพียงพอ
3. ด้านสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์การสอน ตามความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดและอาจารย์ในหมวด พบว่า แปลงสาขิตและเรือนเพาะชำไม่มีเลย ส่วนโรงฝึกงานและห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอ เครื่องมือ วัสดุ เครื่องจักรกลและเครื่องมือโรงงานมีไม่เพียงพอ⁶⁵

อุษา เหมทะศิลป์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" พบว่า หมวดวิชาอาชีพที่โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนคือวิชาอาชีพในหมวดเกษตรกรรม คหกรรมและช่างอุตสาหกรรม ตามลำดับ และไม่มีโรงเรียนใดที่ส่งนักเรียนออกไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการสถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระเลย ปัญหาการสอนวิชาอาชีพ เรียงตามลำดับคือ ขาดสถานที่ฝึกงาน ขาดวัสดุอุปกรณ์ และขาดครูผู้สอนวิชาอาชีพ⁶⁶

⁶⁵วสันต์ จันทรวงศา, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518" (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 96-98.

⁶⁶อุษา เหมทะศิลป์, "ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่องการวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524), หน้า 18-21.

สงบบ ลักษณะ ไคศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานภาพของการจัดแผนการเรียน วิชาอาชีพและการใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521" ผลการวิจัยปรากฏว่าการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้เป็นวิชาเลือก ร้อยละ 75.95 จัดการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนเอง ร้อยละ 76.92 ที่จัดให้นักเรียนได้ไปฝึกงานอาชีพในสถานฝึกงาน อาชีพนอกโรงเรียนมี ร้อยละ 23.06 ส่วนปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพและการ จัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับสถานฝึกอาชีพนอกโรงเรียนนั้น พบว่าโรงเรียนยังขาด เอกสารหลักสูตรและคู่มือต่าง ๆ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาชีพโดยตรง ขาดสถานที่ เครื่องมือและวัสดุที่ใช้ในการสอนวิชาอาชีพ ผู้ปกครองและนักเรียนไม่สนใจที่จะเลือกเรียน วิชาอาชีพ ต้องการเรียนต่อวิชาการเท่านั้น เพราะมุ่งจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป⁶⁷

ไชยพร ศันท์จิตานนท์ ไคศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพการเรียนการสอนวิชา พื้นฐานวิชาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8" ผลการศึกษาวิจัยปรากฏว่า

1. หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาชีพเป็นเพียงวิชาบังคับ พบว่าส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมากทุกเรื่อง แต่ด้านบริการแนะแนวอาชีพมีความเหมาะสมน้อย
2. ด้านการเรียนการสอน พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหามาก ได้แก่ การพานักเรียนไปปฏิบัติงานวิชาชีพ ด้านการเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนและค่านสื่อการสอน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการออกไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่างๆ นอกโรงเรียน
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่านักเรียนมีบทบาทในการตั้งเกณฑ์ การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย

⁶⁷สงบบ ลักษณะ, "การศึกษาสถานภาพของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ และการใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521" เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2524), หน้า 22-26.

4. ปัญหาการเรียนการสอน พบว่า มีปัญหาค้นหาครูผู้สอน ขาดแคลน หนังสือและคู่มือการสอน ขาดอุปกรณ์ ขาดโรงฝึกงานและมีความไม่เหมาะสมของจำนวนนักเรียนต่ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ⁶⁸

ทัศนีย์ ใจซื่อ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่าปัญหาต่าง ๆ ได้แก่เรื่อง เอกสารหลักสูตรและคู่มือมีไม่เพียงพอ การขาดความพร้อมในเรื่อง โรงฝึกงาน วัสดุ อุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ครูสอนวิชาอาชีพมีไม่เพียงพอ⁶⁹

รัชชาติ ท่าโพธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาชีพเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม" ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาชีพ ต่างเห็นด้วยกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรมในค่านเนื้อหา แบบเรียน กระบวนการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน การวัดและการประเมินผล ส่วนในค่านการนำความรู้ไปใช้ในการเรียนวิชาช่างอยู่ในระดับปานกลาง⁷⁰

⁶⁸ไชยพร คณฺหิจิตานนท์, "สภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), บทคัดย่อ.

⁶⁹ทัศนีย์ ใจซื่อ, "ปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), บทคัดย่อ.

⁷⁰รัชชาติ ท่าโพธิ์, "ความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาชีพเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), บทคัดย่อ.

เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง ศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก" สรุปได้ว่าบุคคลที่อยู่ในระดับรายได้และระดับการศึกษาต่างกันจะมีกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาให้ลูกเกิดการเรียนรู้แตกต่างกัน และฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้อผลสำเร็จทางการศึกษาของลูกมีระดับแตกต่างกันด้วย⁷¹

มิลตัน เอฟ ชอร์ และ อแลน เอช ไลแมน (Milton F. Shore and Alan H. Leiman) ศึกษาศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของผู้ปกครอง การวางแผนของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยไลเซสเตอร์จูเนียร์ (Leicester Junior) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีบิดามารดาที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนรู้ของบุตรมากกว่าบิดามารดาของนักศึกษาที่มีบิดามารดาที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนรู้ของบุตรมากกว่าบิดามารดาของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผู้ปกครองของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไม่มีความสนใจในเรื่องการเรียนรู้และการวางแผนเรื่องการเรียนรู้แก่เด็กเลย⁷²

แอล เอช วอร์ซิงตัน และ ซี คัม เบิลยู แกรนต์ (L.H. Worthington, and C.W. Grant) ศึกษาค้นคว้าประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการเรียน โดยใช้นิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยยูทาห์ (Utah) เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตัวแปร ได้แก่ เพศ รายได้ของครอบครัว จำนวนเด็กในครอบครัว คะแนนเฉลี่ยจาก 4 วิชา ในระดับ

⁷¹ เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง, "อิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 87.

⁷² Milton F. Shore and Alan H. Leiman, "Parential Perceptions of the Student as Related to Academic Achievement in Junior College," The Journal of Experimental Education 33 (Summer 1960): 391.

มัธยม ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ เกรดเฉลี่ยเทอมแรกในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาพบว่า

1. หัวหน้านาย เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยโค้คี้ คือคะแนนเฉลี่ยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. นิสิตที่มีบิดามารคามีรายได้สูงและปานกลาง จะได้รับผลสำเร็จทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่า เพราะฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะกำหนดทัศนคติ แรงจูงใจและค่านิยมด้วย
3. หัวหน้านายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโค้คี้ก็คือ รายได้ของครอบครัว บทบาทการเลือกอาชีพในอนาคต และจำนวนเด็กในครอบครัว⁷³

จากงานวิจัยที่ได้เสนอมานี้ จะเห็นว่าการศึกษานักเรียนนักศึกษาในระคับต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหรือองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เป็นตัวช่วยส่งเสริมและสนับสนุนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทางครอบครัว สถานภาพส่วนตัวของนักเรียน และสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ล้วนเป็นสิ่งที่จะเป็นทั้งแรงจูงและแรงผลักดันให้นักเรียนประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จทั้งสิ้น

ดังนั้นตัวแปรในปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม สถานภาพส่วนตัว เป็นตัวแปรที่ควรศึกษาว่าจะมีอิทธิพลถึงความรู้ลึกลับนึกคิดหรือความคิด เห็นของนักเรียนที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะแผนการเรียนที่เาเรียนหรือไม่

⁷³ L.H. Worthington and C.W. Grant, "Factor of Academic Success: A Multivariate Analysis," Journal of Educational Research 65 (September 1971): 10.